

Sugestiv sint oglindite luptele muncitorilor din Brașov în anii crizei economice din 1929–1933 și îndeosebi acțiunile desfășurate în ianuarie-februarie 1933.

A treia sală redă aspectele principale ale luptei clasei muncitoare, tărânmii și intelectualilor sub conducerea Partidului Comunist, împotriva fascismului și a pregătirilor de război. În continuare sunt redate aspecte ale mișcării de rezistență din întreprinderile din Brașov în anii dictaturii militare-fasciste, rolul unor militanți de frunte din diferite întreprinderi brașovene în această perioadă. Exponatele prezентate reliefiază în același timp meritul nepieritor al Partidului Comunist Român în pregătirea și înfăptuirea insurecției armate din august 1944, eroismul muncitorilor brașoveni în luptele purtate pentru zdrobirea rezistenței hitleriste. Ultimele panouri ale sălii ilustrează lupta aprigă a muncitorilor din întreaga țară pentru instaurarea guvernului de largă concentrare democratică la 6 martie 1945.

Ultima sală înfățează efortul economic, militar al țării noastre în războiul antihitlerist, lupta armatei române cot la cot cu armata sovietică pentru eliberarea teritoriului de nord-vest al Transilvaniei, luptele desfășurate pe teritoriul Ungariei și Cehoslovaciei pînă la zdrobirea Germaniei hitleriste. Alte panouri redau evenimentele principale din anii 1945–1947, munca eroică pentru refacerea țării, lupta pentru desăvîrșirea sarcinilor revoluției burgezo-democratice.

În mod sintetic și expresiv sunt redate marile realizări ale județului Brașov în economie, știință, învățămînt, cultură și artă, în celelalte domenii ale vieții sociale, obținute de oamenii muncii români, maghiari, germani și de alte naționalități în anii construcției socialiste. Prin mijloace plastice și arhitectonice expresive graficele, fotografiile, documentele evidențiază avîntul în muncă al locuitorilor Brașovului și Tării Birsei în îndeplinirea sarcinilor ce le revin din planul cincinal pînă în 1970. Un panou special redă desfășurarea lucrărilor Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român, eveniment istoric în viața partidului și poporului nostru, care a stabilit ca obiectiv fundamental pentru perioada ce urmează făurirea în România a societății sociale multilateral dezvoltate. Muzeul de istorie Brașov, important obiectiv de cultură și educare patriotică, își aduce prin tezaurul său de mărturii contribuția la adincirea cunoașterii trecutului de muncă și luptă al tuturor oamenilor muncii de pe aceste meleaguri, este un început bun care contribuie la dezvoltarea muzeografiei în țara noastră.

Casa

memorială

„CEZAR PETRESCU”

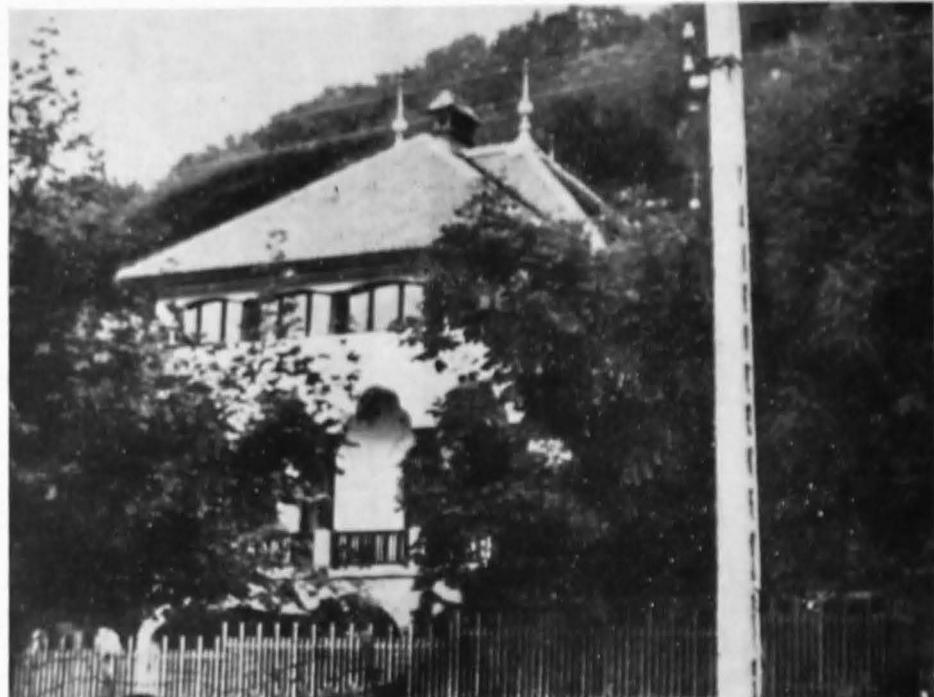
ADINA ARSENESCU

În partea de miazănoapte a orașului Bușteni, mai la adăpost de forfota soselei, dar totuși foarte aproape de aceasta, se ridică la poalele munților o casă în stil rustic, cu balcon și verandă, înconjurată de o grădină plină cu flori și verdeajă. Aici a locuit și creat Cezar Petrescu aproape un sfert de veac. Aici, în camera sa de lucru, pe veranda de unde privirile și se pierd spre munti, au prins viață multe din romanele, nuvelele și povestirile sale, cărti pentru copii, scenarii de filme, lucrări de dramaturgie, nenumărate articole, eseuri etc.

Din anii tinereții, retras în diferite colțuri îndepărtate, la mănăstirea Agapia, la Lacul Roșu, la Averescu, din județul Roman, sau cine mai stie prin ce meleaguri, căutându-si linistea necesară pentru a-și duce „caznele scrisului”, Cezar Petrescu mărturisea că nu poate scrie în tînhă decit departe de vîntul orașului.

Dorința arătoare pe care o nutrește de mult – să-și cumpere o căsuță, undeva la munte – și-o împlinește la vîrstă de 45 de ani, în 1937, cînd achiziționează imobilul din umbra Caraimanului, cu rodul muncii de cîțiva ani la trilogia „Roman lui Eminescu”, publicată în anii 1935–36.

Casa de la Bușteni, deschisă cu doi ani în urmă publicului, relevă un aspect memorial și unul documentar. Aspectul documentar îl oferă vizitatorului cele două săli ale expoziției. Prima, situată la etajul I, provenită din două încăperi

Casa memorială „Cezar Petrescu” din Bușteni.

(între care s-a deschis o arcadă), care în timpul vieții scriitorului au fost ocupate de mama și soția sa. Aici este expoziția biobibliografică de bază a muzeului. A doua încăperă se află la etajul II și reunește bogate colecții de ziară și reviste, ilustrând astfel activitatea de gazetar și publicist a lui Cezar Petrescu, desfășurată de-a lungul a peste patruzeci de ani, paralel cu activitatea sa de nuvelist și romancier.

Afectind expoziției alte camere decât cele în care a locuit scriitorul, organizatorii, în mod foarte judicios, au lăsat în total intacte încăperile în care a viețuit și lucrat Cezar Petrescu.

Aspectul memorial este pe deplin păstrat în celelalte încăperi: sufragerie, birou pentru primirea persoanelor oficiale, biroul în care lucra cu colaboratorii, camera de lucru, camera de culcare a scriitorului, veranda de la etajul II, unde lucra vara. Lucrări de artă, obiecte de artizanat, țesături, covoare, vase de ceramică, picturi și sculpturi, diferite bibelouri, trădează simbolul de fin estet al scriitorului care și-a iubit interiorul locuinței și a fost mereu preocupat să achiziționeze obiecte dintre cele mai autentice și de o valoare sigură.

Masa de lucru, creioanele, lampa și ceașca de cafea, fotografia fiului său, articolul început

înainte de a pleca la București de unde nu avea să se mai întoarcă niciodată la Bușteni, halatul din camera de culcare, sufrageria cu mobila-i târâncescă, toate atestă prezența sa. Întrег trecutul acelei case, viața desfășurată acolo este prezentă în fiecare obiect, în fiecare colțisor. Lucrurile sunt toate la locul lor, neclintite, aşa cum le-a aşezat scriitorul cu propria-i mână.

Expoziția biobibliografică ilustrează pe bază de documente, acte, manuscrise, opere tipărite, fotografii, tăieturi din ziară – viață și opera scriitorului. Situind scriitorul în cadrul perioadei istorice respective, exponatele prezintă vizitorului omul, creatorul și valoarea artistică, socială și umană a operei sale aşa cum se poate desprinde din aprecierile contemporanilor din țară și de peste hotare.

Vorbind despre indeletnicirea sa scriitoricească, Cezar Petrescu precizează: „... am socotit-o totdeauna unică raiunie de existență, unică justificare a trecerii mele prin viață”^{*}. Pleind de la această mărturisire a scriitorului, organizatorii expoziției au înțeles că viața

* Mărturisile unui scriitor. Colectia „De vorbă cu alegătorii” Ed. Frontul Dem. Populare, București, 1957.

scriitorului nu poate constitui o tematică separată de aceea a operei sale, decât doar în ceea ce ce privește perioada copilăriei și adolescenței, pe cind activitatea sa literară se reducea doar la încercări.

Prezentarea vieții scriitorului în etape, în funcție de evoluția sa interioră și de evenimentele din afară, prilejuiește vizitatorului o vizionare clară a omului și creatorului, îi dă posibilitate să urmărească cronologic întreaga viață, să și-l prezinte și apropie mai bine.

Copilăria este cuprinsă între anii 1892–1907. Fotografi, acte, citate din romanul autobiografic „1907”, scrisori, furnizează date substanțiale privind familia scriitorului, mediul în care s-a născut și și-a petrecut primii ani ai copilăriei. Tatăl scriitorului, Dimitrie P. Petrescu, era oltean, fiu de țărân clăcaș, iar mama sa, Olga Comoniță, era moldoveancă, făcă de moșier. Într-un articol apărut în „Rampa” (1929), Cezar Petrescu spune cu privire la acest dualism temperamental și spiritual: „... de la ereditatea mea oțenească am moștenit, cred, încăpătărarea și îndrîptarea la muncă, atunci cind mă pot închide în casă să lucrez două luni cîte 14 ore pe zi”, iar într-alt interviu, publicat în „Adevărul literar și artistic” (august 1929), scriitorul mărturisește: „Spiritul de clasă al mamei care fusese crescut în toate bunele și relele unei categorii sociale privilegiate, își disputau alternativ în formăta mea spirituală sentimente și judecăți contradictorii: mă simțeam cind revoltat social, cind reacționar odios, după linia singelui patern sau matern”. Dintre documentele expuse aici

privirile se opresc asupra extrasului de căsătorie al părinților și fotografiei acestora. Scriitorul își petrece primii ani ai copilăriei în mediul rural, la școala de agricultură din Pâncești (Roman), unde tatăl său, inginer agronom, era profesor și director. Astfel crește în mijlocul naturii și ia contact cu lumea satului românesc. Unele scrisori ale părinților și ale copilului dat la școală, temporar, la Iași, apoi la Roman, dezvăluie patima precoce a cîtitului și vocațiile artistice, încă în fază embrionară, anume scrisul și desenul. Printre alte materiale este expusă aici, întru pietate, și fotografia morțintului profesorului său Nicolae Apostol, care l-a incurajat să scrie. Alte documente ale acestor ani se referă la notele obținute de micul școlar.

A doua etapă, aceea a adolescenței și primei tinereți (1907–1918), este perioada în care, după moartea prematură a soțului său, Olga Petrescu se mută la Iași împreună cu cei șapte copii. Acum începe să se precizeze definitiv vocația de scriitor a lui Cezar Petrescu. Anii universității corespund cu începuturile activității sale publicistice. În „Facla” condusă de N. D. Cocea publică articole ce denunță incultura tineretului universitar și naționalismul șovin. La Iași începe să lege primele prietenii intelectuali cu Ionel și Păstorul Teodoreanu, Demostenes Botез, cu viitorul speolog, Constantin Motaș. Jurnalul intim pe care îl scrie în acești ani cuprinde în germane, în special temele trilogiei române „1907”, cu toate aspectele talentului său multilateral de povestitor, nuvelist, romancier, memorialist, eseist și cronicar fidel

Camera de culcare a scriitorului.

Un colț din interior — biblioteca.

ai evenimentelor zilei. Semnificative pentru cunoașterea formării scriitorului sunt și materialele din care se poate vedea că în acea vreme adolescentul își petrecea vacanța la gospodăria deținătoră a bunicilor săi din partea mamei. Astfel poate păstra legătura cu natura, de care se apropiese încă din primii ani ai copilăriei, cu mediul sătesc, cu limba neaoș moldovenească.

Mai departe sunt prezentate anii 1918–1922, ani de peregrinare, de afirmare ca gazetar și publicist încercat, culminând cu înfrângerea, la Cluj, a revistei „Gindirea”. Tot acum începe să se întrevadă talentul său de nuvelist. Vitrinele expoziției prezintă o seamă de documente semnificative legate de această perioadă.

Între 1922–1944, anii dintre cele două război mondiale, scriitorul este prezent cu un număr mare de volume. Acum apar primele volume de nuvele: „Scrisorile unui răzeș” (1922), „Drumul cu plopi” (1924), continuind cu primul său roman „Întunecare” (1928), urmat de „Calea Victoriei” (1929), „Aurul negru” (2 vol., 1931–1934), „Apostol” (1933), „Duminica orbului”, (1934), romane în care descrie ororile războiului, cinismul politic și demagogia cercurilor conducătoare ale României burgeze, sau opere de investigație psihologică, ca nuvela „Omul din vis”, sau romanul „Simfonia fantastică” și altele de satiră socială ca „Floarea de Agave” etc. Prin opera sa întinsă, de largă respirație, Cezar Petrescu a urmărit să realizeze o „Cronică românească a veacului XX”, în care sunt zugrăvite în mod critic și demascator diverse aspecte sociale ale epocii.

Masa de lucru a lui Cezar Petrescu.

Anul 1944, anul actului de la 23 August, avea să-i aducă noi dimensiuni concepției sale despre lume și societate, ceea ce se va reflecta în activitatea și creația scriitorului în următorii ani.

Examinind materialele expuse în spațiul rezervat acestei perioade, vizitatorul ia cunoștință de activitatea literară și publicistică vie pe care Cezar Petrescu o desfășoară. Volumele apărute acum poartă în ele ecoul infăptuirilor poporului pe drumul socialismului. Cartea „Oameni de ieri, oameni de azi, oameni de mileni” va face oarecum sinteza, în 1955, a întregii evoluții a autorului „Întunecării”. Volumul de nuvele „Vino și vezi” indică situația scriitorului în actualitatea anilor noștri. Marele număr de articole scrise în presă, însemnările de călătorie, valoroasele traduceri din literatura universală, activitatea sa pe tărîm obștesc, în primul rînd în cadrul Comitetului național pentru apărarea păcii, atestă prezența sa la cronică inflăcărată a României socialiste. Statul nostru socialist a recunoscut marile merite ale lui Cezar Petrescu pe tărîmul literaturii. Premiul de Stat, Ordinul Muncii, titlul de membru titular al Academiei R. S. România, premiul pentru proză și premiul național pentru literatură cu care a fost distins scriitorul în anii 1923 și 1931, sunt expuse la loc de cinste.

Expoziția de bază a muzeului mai cuprinde ediții princeps ale creației lui Cezar Petrescu, traducerea în limbi străine a operei sale, valoroasele traduceri ale scriitorului din literatura universală, manuscrise inedite (jurnal din perioada adolescenței), file de manuscris ale volumelor tipărite, o cronologie biobibliografică, acte și portrete de familie, fotografii scriitorului la diferite vîrstă, ca și a caselor în care a locuit, corespondență, o cronologie ilustrată etc.

Diferite fotografii ale scriitorului cu confrății și prieteni, fotografii mai vechi sau mai recente aduc o notă vie pentru textele scrise și tipărituri.

Expunerea unor desene ale scriitorului oferă posibilitatea vizitatorului să ia cunoștință și de cealaltă vocație artistică, artele plastice.

Deosebit de interesantă, constituind o bogată sură de referințe este și prezentarea de panouri subîmpărțite în cicluri tematice, ilustrate prin coperte, a creației literare a lui Cezar Petrescu, constituind „Cronică românească a veacului XX”.

În expoziție se mai află și opere ale confrăților, cu dedicări, ca și o bogată corespondență, texte critice din reviste și istorii literare etc.

A doua sală a expoziției, Cabinetul de presă, infățează publicul pe Cezar Petrescu colecționar de presă, gazetar și publicist, fondator de ziare și reviste, printre care, în primul rînd trebuie amintite revistele „Hiena” (București, 1919) și „Gindirea” (Cluj, 1921). Crearea revistei „Gindirea” la Cluj, în anii imediat după primul război mondial, reprezintă un aspect de deosebită importanță. Evenimentul este ilustrat prin micropanouri care infățează manuscrise

Cezar Petrescu la masa de lucru.

Iunie 1956; Cezar Petrescu, Demostenes Botez, Mihail Sadoveanu, Mihail Sorbul la Congresul scriitorilor din R.P.R.

originale și fotografii inedite. O seamă de scriitori inedite între Cezar Petrescu, directorul revistei și colaboratorii săi mărturia idealului ce insuflă pe acești tineri scriitori, încă prea puțin cunoscuți, după unirea Transilvaniei cu România animați de ideea împlinirii unirii spirituale a neamului. Tot aici mai pot fi văzute cărți cu dedicări a autorilor, oferite lui Cezar Petrescu, mărturie a legăturilor trainice care îl uneau pe toți în jurul revistei „Gîndirea”. Privirile vizitatorului său atrase de asemenea și de unele manuscrise autografe ale lui Cezar Petrescu din primele incepături de gazetărie și publicistică, ca și de unele caricaturi ale scriitorului.

Cabinetul de presă cuprinde un impresionant fond de periodice și ziară străine și românești, începând cu vechi periodice politice, sociale sau culturale ca „Revista Socială”, „Convorbiri

literare”, „Revista Nouă”, scoasă de B. P. Hașdeu, „Însemnări Ieșene” sau „Viața Românească”, pînă la nenumărate periodice franceze și italiene.

Cezar Petrescu avea o însemnată bibliotecă, cuprinzînd, în afara operelor de beletristică, cărți de istorie, geografie, istoria artelor, filozofie, sociologie, științele naturii etc., ca și diferite lucrări de referință, dicționare, encyclopedii, alisme. Existența unor cărți din domeniul atât de diferite vădese multilateralitatea preocupărilor scriitorului, setea sa de cunoaștere, de pătrundere în toate domeniile spiritului uman. Cele peste nouă mii de volume rămase de la Cezar Petrescu ocupă în multe încăperi perete intregi, așezate pe simple rafturi de lemn, aşa cum au fost rinduite de propria-i mînă. Bogatul fond de cărți, reviste și ziară reflectă pasiunea pentru carte a scriitorului. Așa cum spunea sora sa, profesoara Smaranda Chéhata, care a elaborat și realizat întreaga tematică a expoziției și se ocupă îndeaproape de amenajarea muzeului, „Cezar Petrescu era un pătmăș al cărții și de aceea pe lîngă ori ce alt tezaur al acestei case memoriale, titlul ei de glorie rădînește carte”.

Toate materialele în Casa memorială „Cezar Petrescu” sunt expuse pe baza unei concepții unitare științifice, prezintînd o certă valoare muzeală. Desigur, fondul de documente bibliografice privind viața și opera lui Cezar Petrescu va crește cu timpul, mărgînd și mai mult valoarea acestui așezămînt cultural.

Scriitor reprezentativ al literaturii române, gazetar și romancier fecund, Cezar Petrescu a lăsat o vastă operă cuprinzînd nuvele, povestiri, romane, adevărată frescă a societății timpului său, numărînd 57 de volume, pe lîngă care trebuie adăugat și un impresionant număr de articole. Multe din cărțile sale au fost traduse în peste douăzeci de limbi.

Casa memorială „Cezar Petrescu” din Bușteni, dovedă a prețurii pe care cultura și slujitorii ei o cunosc în România socialistă, constituie o sursă de documentare și informare prezintînd omul, scriitorul, viața sa ca și contribuția pe care o adus-o la dezvoltarea culturii noastre naționale.

Casa memorială „Cezar Petrescu” reprezintă o realizare valoroasă a județului Prahova și a Muzeului de istorie din Ploiești.

Totodată se cuvine să subliniem munca plină de strădanie depusă de surorile scriitorului prof. Smaranda Chéhata, dr. Aurelia Stănculescu și Ștefania Petrescu, îndrumătoarea muzeului, care au imbinat în activitatea lor dragostea ce le insuflătă față de scriitor cu rigurozitatea științifică cerută pentru amenajarea în condiții optime a unui asemenea așezămînt de cultură.

Casa memorială „Cezar Petrescu” transmite bogate cunoștințe și informații, aduce o contribuție însemnată în domeniul cercetării istoriei literaturii noastre și în același timp are atribute educative de importanță majoră.